

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

De S. Palmato, Maxentio, Constantio, Crescentio, Justino, Leandro,
Alexandro, Sotere, Ormisda, Papirio, Constante Et Joviano MM.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

DE SS. PALMATIO, MAXENTIO, CONSTANTIO,
CRESCENTIO, JUSTINO, LEANDRO, ALEXAN-
DRO, SOTERE, ORMISDA, PAPIRIO, CONSTATE
ET JOVIANO MM.

TREVIRIS IN GALLIA BELGICA

SYLLOGE.

SUB DIOCLETI-
ANO ET MAXI-
MIANO.
De his sanctis
Martyribus
jam actum est

Martyrum Trevirensium sub Dio-
cletiano et Maximiano apud
Treviros ob Christi fidem a Ri-
ctio Varo intersectorum Acta
tom. 2 Octobris ad diem vi
ejusdem mensis a pag. 330 uni-
versim commentatus sum; quorum cum pars fue-
rint S. Palmatio illiusque Socii, Actaque nacti
sint cum ceteris martyribus Trevirensibus com-
munia, necesse non est illic dicta repetere. Lau-
datum itaque Commentarium, et huic subnexa
cum Annotatis Acta adeat, qui horum Martyrum
sive martyrii, sive inventionis, sive denique
cultus uberiolem notitiam cupit: pauca tantum
hic adducam, quæ S. Palmatio et Sociis pecu-
liaria sunt. Varia Martyrologia recentiora (an-
tiquis enim, ut Romano Parvo, Bedæ, Adoni,
Usuardo, hi Martyres noti non sunt) dedi Com-
mentarii ad Acta Martyrum Trevirensium prævii
§ primo: id Sanctis, de quibus nunc agimus,
præ ceteris peculiare est, Baronium partim ipsos
Martyrologio Romano nominatim inseruisse, et
quidem ita, ut in duas classes distraxerit; ha-
rumque alteram ad diem v Octobris, alteram ad
xii Decembris consignarit. Priore loco sic legitur:
Treviris sanctorum martyrum Palmatii et So-
ciorum, qui in persecutione Diocletiani sub
C Rictiovaro præside martyrium subierunt.

ad diem iv
Octobris;

1 Quos hic Palmatii Sociorum nomine Baro-
nius intellexerit, non expressit; verum id partim
ex Sigeberto, quem laudat in Annotatis, partim
ex iis, quæ ad diem xii Decembris scripsit, non
difficiliter colligi potest: nam Sigebertus ad annum
1071, præter eos, quorum Baronius ad diem xii
Decembris mentionem facit, Ormisdam recenset,
Papirium, Constantem, et Jovianum; quos ad
diem v Octobris Palmatio jungere censendus est,
ne eandem martyrum classem bis memorasse di-
catur. Ad diem autem xii Decembris sic habet
Martyrologium Romanum: Treviris sanctorum
martyrum Maxentii, Constantii, Crescentii, Ju-
stini et Sociorum, qui in persecutione Diocletiani
sub Rictiovaro præside passi sunt. Ne vero du-
bites, quinam fuerint horum Martyrum Socii,
hæc addit Baronius in Annotatis: Non tantum
hi tres clarissimi ejus civitatis senatores tunc
passi sunt: sed et quatuor alii, quorum hæc
nomina, Justinus, Leander, Alexander et Soter.
De quorum corporum inventione agit Sigebertus
in Chronico anno Domini MLXXI. At cur Baro-
nius in duas classes illos Martyres divisit? Exi-

stinavit ille plures Christianos aliunde Trevirim
ad Rictium Varum aliiisque temporibus fuisse
adductos supplicis affectos; Quos omnes,
inquit tom. 2 Annalium ad annum 303, num.
124, Dei Ecclesia unius commemorationis fasce
conjunxit anniversaria solemnitate pridie Nonas
Octobris. Quapropter Palmatium, Ormisdam,
Papirium, Constantem et Jovianum secreverit
Baronius a reliquis, hisque dies xii Decembris ex
mero Martyrologii Romani reformatorum arbitrio
fuerit assignatus, licet contra fidem monumentorum
Trevirensis ecclesie, et veterem loci tradi-
tionem, ut Commentarii ante laudati num. 91
dictum est; at his tutius creditur; maxime, cum
Sanctos nostros diversis temporibus passos fuisse
nullus, quod sciam, veterum dixerit, nec simul-
tanea eorum passio Trevirensis ecclesie sub Dio-
cletiano et Maximiano statui adversari videatur,
ut § iv ibidem susus exposui.

3 Martyrum Trevirensium inventio, anno 1071
vel proxime sequenti facta, descripta est ex auctore
æquali tom. 2 Octobris pag. 376 et duabus segg.
De illorum reliquiis late dispersis egi ibidem a
pag. 367, §§ xi et xii: nominatim vero de S. Pal-
matii reliquiis pag. 353, num. 90 mentionem
feci. Pauca de his modo addenda. Honthemius
Historiæ Martyrum Trevirensium § xvi de
S. Palmatii reliquiis hæc scribit: Os brachii
hujus S. Martyris, tumba exemptum, in theca
servat collegiata S. Paulini: caput non habet
eadem: nec reperietur hoc in ejus sarcophago:
cum enim annis abhinc duodecim circiter curio-
siores quidam studiosi universitatis sarcophagum
aperirent temere, visa sunt ossa paucula
cum cineribus, et tabula, in qua scriptum:
« Ossa et cineres S. Palmatii consulis et mar-
« tyris. » Recte illustrissimus æque ac doctissimus
auctor: nam potiore corporis S. Palmatii par-
tem Carolus IV imperator et Bohemiarum rex, sa-
crorum pignorum studiosissimus, jam inde ab
anno 1356 dono acceptam, deferri Pragam voluit;
qua de re illustrissimus Pessina Samandriensis
in Hungaria episcopus Phosphori Pragensis
pag. 519 in reliquiarum in S. Viti Pragensi me-
tropolitana ecclesia assertatarum Indice scribit:
v (Octobris) S. Palmatii Trevirens. M. brachium
et pars cap. cujus corpus attulit Carol. IV
Treviri; et hæc partes donavit ecclesie Prag.
Reliquum in templum honori ejus sancti M. di-
cato Carlsteinæ reposuit, ubi hodieque servatur.

E

hic ibidem
dictis

F

4 Autographum donationis servatur in arce
Carel

A
de S. Palmatii reliquiis

Carelsteinensi, cujus hoc apographum habemus: Nos Boëmundus Dei et Apostolicæ Sedis gratia sanctæ Treverensis ecclesiæ archiepiscopus, sacri imperii per Galliam et regnum Arelatense archicancellarius, nec non præpositus decanus, et capitulum ecclesiæ S. Paulini extra muros civitatis Treverensis in Campo Martio situatæ, ad universorum notitiam volumus tenere præsentium pervenire, quod cum serenissimus et invictissimus princeps et dominus dominus Carolus IV divina favente clementia Romanus imperator semper augustus et Boëmiæ rex, dominus generosus post susceptas ab eo sacras imperiales infulas, ad urbem Treverensem primitus accessisset, et a nobis devoto animo postulasset, ut corpus sanctissimi martyris Palmatii, qui consul et patritius ejusdem urbis Treverensis olim extitit, et a Ricciovaro urbis Romanæ præfecto, Maximiano imperatore jubente, cum beato Tyrso duce legionis Thebæe ejusdemque sociis, fuit pro fide Catholica et sancto Christi nomine apud eandem urbem Treverensem in Campo Martio decollatus et in dicta S. Paulini ecclesia honorifice tumulatus, ubi etiam multitudo fidelium ejusdem sancti martyris Palmatii corpus omni tempore devote ac humiliter studuit venerari, et veneratione debita visitare, eidem domino, domino nostro imperatori, exhumatum dare vellemus.

in Bohemia

5 Nos diligenti consideratione, consilio et tractatu super hoc habitis, etsi tantum ecclesiæ prædictæ thesaurum alienari a nobis, cordibus nostris anxium nimis existeret, tanti tamen principis ac domini tam devotis tamque ferventibus desideriis resistere non valentes, unanimi voluntate pariter et consensu monumentum, quo quondam corpus ipsum positum fuerat, in ejusdem domini nostri imperatoris præsentia, lapidibus, qui advoluti fuerant, revolutis, aperiri concessimus, idemque corpus ei donavimus, partim in ossibus, magis autem incineratum et in pulverem jam redactum, duobus dumtaxat ossibus et paucis corporis ejusdem cineribus in ipso tumulo, dicto domino nostro, domino imperatore consentiente, iterato repositis, et in ejusdem sancti Martyris memoriam pro memorata S. Paulini ecclesia reservatis. Ne autem de his ullo tempore dubium aliquod oriatum, præsentis litteras ad requisitionem sæpe dicti domini nostri fieri fecimus, et sigillorum nostrorum appensione muniri.

servatis

6 *Testes autem, qui sepulcri ipsius operationi, sacrique corporis antedicti exceptioni ac donationi interfuerunt, sunt hi:* Venerabilis in Christo Pater dominus Johannes Luthensis (sic mihi hic scriptum videtur; sed apud Pessinam pag. 444 in diplomate Caroli anni 1354 dicitur Lithomislensis) episcopus, sacrae imperialis aulae cancellarius, illustres principes, dominus Boleslaus Falkenbergensis, et Bolco Tessinensis, duces spectabiles viri domini Burchardus comes Magdeburgensis magister curiæ imperialis, et Albertus comes de Anhalt et multi alii prælati et clerici, milites et laici fide digni. Actum in præfata S. Paulini ecclesia hora noctis quasi tertia et datum Treveris anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, Indictione nona, die ix mensis Novembris. *Subjicitur in prima apographi facie duplex hinc atque inde sigilli penduli locus: in altera vero hæc leguntur:* Ego magister Wenceslaus Adalbertus Calisius SS. Theologiæ baccalaureus formatus canonicus Octobris Tomus III.

Vetero-Boleslaviensis et decanus regiæ capellæ Carelsteinensis attestor ita omnia omnino in thesauro dictæ ecclesiæ inveniri et asservari... In fidem horum propria manu et sigillo mei decanatus munivi. Actum in decanatu Carelsteinensi xxx Octobris MDCLXII. *Ad latera sigilli alia manu scriptum legitur:* Idem, qui supra dñs. Denique a tergo apographi, eadem, qua illud, manu scripta leguntur hæc: Exemplar litterarum super corpus S. Palmatii, archiepiscopi et capituli Treverensis Boemundi ad Carolum IV datum. Habentur et venerantur in Castro Carelstein una cum corpore. Templum ejusdem Sancti similiter cernitur ibidem (alia manu addita hæc vox est) ad aquas seu flumen, quod dicitur Misa.

AUCTORE
J. B.

7 Porro ex verbis tum Pessinæ, num. 3 reliquiis, tum ex iis, quæ proxime ex donationis apographo descripsimus, Carolus IV in conditam a se (tribus circiter milliaribus Praga distat versus Austro-Occidentem) arcem non modo S. Palmatii reliquias intulit, sed et templum ejusdem sancti Martyris honori ibidem excitavit. Balbinus decadis *Miscellaneorum Historicorum regni Bohemiæ lib. III, cap. 8, § 3 postquam dicit,* S. Palmatii Treverensis martyris caput aliasque reliquias in sacello S. Catharinæ in arce Carelsteinensi servari, hæc addit: Cujus templum est cis fluvium sub arce. Sic ille: at Enumerationem reliquiarum a Carolo IV Pragam allatarum, jam inde ab anno 1368, ut apparet, confectam habemus, cujus exemplar a P. Theodoro Moreto ad Majores nostros anno 1652 transmissum fuit, in qua ad diem x Maii hæc habentur: Eodem die S. Palmatii martyris consulis, qui decollatus est una cum uxore et filiis et aliis promiscui sexus xxxii, cum quibus et Simplicius senator passus est. Hujus S. Palmatii reliquias idem Carolus attulit ad castrum suum Carelstein, ubi sub eodem castro in honorem ejusdem Sancti fundavit parochialem ecclesiam. *En alium Palmatum, cui id templum dedicatum fuerit. Palmatii Romani martyris reliquias Carolum IV Roma attulisse, ac in arce Carelsteinensi etiam reposuisse, non dubium est; at huic, an Palmatio Treverensi templum Carolus condidit? Verosimiliter Enumerationis citatæ auctor, ut rei gestæ æqualis, nominum æquivocatione deceptus fuit. Etenim neque Balbinum, qui sua a Societatis nostræ sacerdote, annis multis in arce Carelsteinensi versato, accepit; neque Calisium, Carelsteinensem decanum; neque Pessinam, cum scribebat Phosphorum, S. Viti decanum, et memoratæ Enumerationis, cujus partim pag. 453, partim sequentis initio meminit, probe consciunt, hoc in puncto aliter, ac Enumerationis auctor, sine causa sensisse verosimile est, ac diem illius templi patrono sacrum ignorasse.*

nonnulla adduntur;

E

F

8 Sed et altera ex eadem duorum illorum Sanctorum homonymia oritur quæstio: Cardosus in Hagiologio Lusitano, anno 1666 Ulyssipone impresso, ad diem x Maii S. Palmatum memorat, cujus caput Comibrice in ecclesia canonicorum Regularium S. Crucis dudum in honore et veneratione fuisse scribit; in Annotatis autem addit, canonicos, S. Palmatii, cujus caput possident, memoriam quotannis recolere die v Octobris, qui dies, utpote Palmatio Treverensi sacer, hunc, non martyrem Romanum die x Maii cultum, videtur indicare. Secus tamen Cardosus sentit; tum quod in libro reliquiarum typis edito (intelligit verosimiliter Opusculum Gasparis dos Reis de eodem argumento anno 1596 conscriptum) pag. 116

uti et de illis,

AUCTORE
J. B.

(mihî 126) de S. Palmatio legantur hi versus :

Macte animo dignus Romani sanguinis hæres,
Jure tibi subdit Martia Roma caput.

Ast ubi devicto victoria nobilis hoste,

Palmaci? an vinci est inclyta palma tibi?
tum quod in Officiis canonicorum tunc recens impressis ad diem v Octobris legatur : In festo S. Palmatii Romani consulis et sociorum martyrum duplex. Cetera, quæ addit Cardosus, parum roboris habent. Censet itaque, S. Crucis cœnobitas, quod Palmatium ad diem v Octobris Martyrologio Romano inscriptum viderent, diem martyri Trevirensi sacrum, martyri Romano per errorem applicuisse.

que in Lusitaniam

9 Henschenius vero tom. II Maii pag. 845 et seq. errorem hic aliquem canonicis obrepisse faletur, vel antiquioribus, qui diem Trevirensi proprium Romano martyri assignarint, vel recentioribus, quibus præ Trevirensi Romanus martyr arriserit : sed utris, propterea non definit, quod translationis monumenta, quibus pateat, sitne Roma, an Treviris caput illud Conimbricam allatum, desiderentur : credere tamen mavult, id fecisse antiquiores, quia caput illud Treviris acceperant; et errorem recentioribus adscribere. Idque eo, inquit, probabilius censeo, quod Trevirensis Palmatius non inveniatur adscriptus Martyrologio Usuardi, quale ex Gallia in Italiam atque Hispaniam transiit; adeoque non potuerunt errandi occasionem accepisse ex Romano hodierno, quod nondum erat, quodque Baronius hac parte auxit ex Molano, interpolatum in hac nostra Inferiori Germania exemplum secuto.

B

10 Henschenianæ sententia favet solennis exceptio reliquiarum, anno 1595 in Conimbricensi S. Crucis-canonicorum Regularium monasterio facta, eodemque anno a Gaspare dos Reis de Leyria Lusitano idiomate exarata typisque vulgata : cum enim, si non Treviris, saltem Germaniæ partibus in Lusitaniam dictæ reliquiæ allatæ illi § 1 dicantur; verosimilius est, accensitas illis S. Palmatii reliquias, Trevirensis Martyris, quam Romani fuisse; sed Romani elogium Trevirensi, minus sibi noto, jam tunc applicuisse S. Crucis canonicos. Henschenio item eadem de causa favent versus hi, qui apud citatum Gasparem pag. 436 versa leguntur :

D
olim fuere
delata.

Quæritis externis Divum cur sancta penates?

Dicite, Cur proprias linquit ossa domos?

Impia nos dudum Germania spreverat, ipsum

Nulla etiam tractans religione Deum.

At quia Christadumhaud aliis mansistis in oris? * lege cur

Non, qui nos colerent tam reverenter,
erant.

Porro si Trevirensis Palmatii caput possideant Conimbricenses, certe non integrum possident, ut ex dictis de reliquiis illius Pragæ et Corelsteinæ servatis liquet. Sed et anno 1588 S. Palmatii e Germania (atque adeo verosimilius S. Palmatii Trevirensis) in Lusitaniam allatas reliquias domus nostra professa Ulyssiponensis dono Joannis Borgiæ, Philippi II regis Catholici ad Rodolphum II imperatorem legati, acceptas solenni pompa in templo S. Rochi collocavit, ut ex impressa eodem anno exceptionis Lusitana relatione pariter discimus.

E

DE S. CHARITINA VIRG. MART.

FORTE AMISI IN PONTO

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

J. G.

Sanctæ ab homonyma martyre distinctio : ejus elogia in
Ecclesiasticis Fastis : martyrii palæstra et tempus :
Actorum fides.C
PROBABILITER
ANNO CCCIV.
S. Charitina,
quæ ab alia,
iv Septembris
annuntiata,
diversa est,

I llustrem Christi martyrem Charitina, quam omnes Fasti Græci et recentiores quidam Latini hoc die annuntiant, a Charitina martyre, quæ in Menologio Sirletiano die iv Septembris celebratur, omnino diversam esse, ipsa temporum ratio, quibus utraque passa est, manifestum reddidit. Nostra quippe, ut communi consensu monumenta Græca vel expresse vel tacite perhibent, sub Diocletiano imperatore, atque adeo vel exeunte sæculo iii, vel probabilius inchoato sæculo iv, martyrii palmam retulit; altera autem sub Adriano imperatore, ac proinante medium sæculum ii martyrio coronata est. Utrum vero Charitina nostra diversa etiam ab ea sit, quæ xv Januarii in Basiliano et Sirletiano Menologio refertur, haud ita primo aspectu liquet. Distinctam esse, hæc suadere possent, quod Martyris nostræ certamen die v Octobris, illius vero die xv Januarii ibidem signetur, quodque nostra Claudii cujuscumque, illa Claudiani, Christiani hominis, serva fuisse, nostra sub Domitiano comite, illa sub Domitiano comite pro Christiana fide acerbissime cruciata fuisse, dicatur. Nihilominus tamen decessoribus nostris Bollando

et Henschenio die xv Januarii in Prætermisissis eadem visa est sancta Martyr, quæ præfata, quæque hodierno die in memoratis jam mox Menologiis commemoratur. Eandem tenuisse opinionem Cardinalem Baronium, idcirco existimo, quod Charitina, in Menologiis illis die xv Januarii et v Octobris relata, ipse non priori die, sed v Octobris dumtaxat in Romano Martyrologio annuntiarit; quod certe facturus non fuisset eruditissimus Martyrologii concinnator, nisi eandem esse Martyrem credidisset, quæ diversis hisce diebus in utroque illo Menologio celebratur.

2 Et vero, præterquam quod eodem Sanctos diversis diebus non infrequenter memorent Basilianum Sirletianumque Martyrologia, prout exemplis ostendi variis posset, tam exigua est inter Claudii et Claudiani atque inter Domitii et Domitiani nomina discrepantia, ut, etiamsi hæc primitus compendiariis notis, ut factum fortasse est, conscripta non fuissent, librariorum seu incuria seu festinatione unum pro alio exarari facile potuerit. Mihi quidem tantum non est quaecumque illud nominum discrimen, ut idcirco Charitina nostram ab ea, quæ xv Januarii in geminis illis Fastis memoratur, diversam statuere ausim, cum

F
eandem tamen,
ut videtur,
cum illa, quæ
xv Januarii
alicubi me-
moratur.